

- K A R A R -

16/04/2017 tarihinde Halkoylamasının devamı sırasında ilçe seçim kurullarından bazı sandıklarda sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulası ile oy kullanıldığı bilgisinin Yüksek Seçim Kuruluna şifahi olarak ulaşması ve AK Parti Yüksek Seçim Kurulu Temsilcisi Recep ÖZEL tarafından Kurulumuz Başkanlığına verilen 16/04/2017 tarihli dilekçede; 16 Nisan 2017 tarihinde yapılmakta olan Halkoylamasında bazı sandıklarda oy zarflarının veya oy pusulalarının ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü ile mühürlenmediği yönünde bilgiler alındığı, ancak söz konusu olayda seçmenin hiçbir kusurunun bulunmadığı, seçmenin iradesinin tam bir şekilde yansımaları için sandık kurulları tarafından yapılan bir eksikliğin giderilmesi ve söz konusu oy pusulalarının ve oy zarflarının sandıklar açılmadan ve sayıma geçilmeden önce herhangi bir karışıklığa sebebiyet verilmemesi açısından geçerli sayılıp sayılamayacağı yönünde ivedilikle bir karar verilmesi istenilmiş olmakla, konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının;

67. maddesinin;

Birinci fıkrasında; “Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.”

İkinci fıkrasında; “Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.”

79. maddesinin;

Birinci fıkrasında; “Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır.”

İkinci fıkrasında; “Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçim tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulununur. Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.”

90. maddesinin beşinci fıkrasında; “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır.”

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un

14. maddesinin birinci fıkrasının bir ve ikinci bentlerinde; “Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

1. Seçimlerde, içine oy pusulası konulacak olan zarfların, icabında her seçim için başka başka renk ve ölçüde olmak ve gerek piyasada, gerek Devlet Malzeme Ofisince imal edilen veya ettirilen veya depolarında bulunan zarfların renklerinden ve ölçülerinden farklı ve kağıdında "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunmak üzere, yeteri kadar özel zarf imal ettirmek ve bu imalatı, kağıt hamurundan başlayarak zarfın, imaline ve teslim alınmasına kadar olan safhalarını; yapılacak işin hacmi, süresi ve niteliği dikkate alınarak belirleyeceği kendi üye veya üyelerinin veya imal ve teslim yerinde yetki vereceği ilçe seçim kurulu başkanının, il seçim kurulu başkanı ya da üyesi hakim veya hakimlerinin devamlı gözetim ve denetimi altında yaptırmak ve bu zarfları il seçim kurullarına, her ilin ihtiyacına yetecek sayıda, alındı belgeleri karşılığında göndermek,

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 560

2. Özel zarfların imali için gerekli "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigran kalıpları ile zarf ölçü kalıplarını yaptırıp gerekli miktarda kağıt ve zarf imalinden sonra saklamak,

Katlanıp bir kenarı yapıştırıldıktan sonra zarf haline gelebilen "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranını taşıyan birleşik oy pusulalarını, her (400)'ü ve her (400)'lük paketi, aynı numarayı taşımak üzere bastırmak ve her sandık için bir paket, ilçe seçim kurullarına zamanında ulaştırmak”

23. maddesinde; “Sandık kurulu üyelikleri aşağıdaki şekilde belli edilir:

İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş partiye, her sandık için birer asıl ve birer yedek üye adını beş gün içinde bildirmelerini tebliğ eder.

Bu yoldan tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır.

Oylarda eşitlik halinde ad çekilir...”

24. maddesinde; “Sandık kurulları Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilen tarihte kurulur.

Bu kurulların asıl ve yedek üyeleri, her seçim çevresinin yerel özellikleri gözönüne alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilecek tarihlerde göreve başlarlar ve sayıma ilişkin evrak ve belgeler ilçe seçim kuruluna teslim edilinceye kadar aralıksız çalışmaya devam ederler...”

“Oy verme araçları ve teslimi” başlıklı 68. maddesinin yedinci fıkrasının üçüncü bendinde; “ İlçe seçim kurulu mühürü ile mühürlenmiş ve oy pusulalarının konulmasına mahsus zarfları havi bir paket,”

77. maddesinde; “Sandık kurulu başkanı, oy verme işlerine başlamadan önce, sandığın boş olduğunu hazır bulunan sandık kurulu üyeleri ile müşahitler önünde tespit ederek sandığı kapatır, mühür bozulmadan açılmıyacak şekilde sandık mühürü ile mühürler.

Birleşik oy pusulası kullanılan seçimlerde, (Katlanıp zamklı kenarı yapıştırılarak kapatılmak suretiyle zarf haline getirilen birleşik oy pusulaları) bu Kanunda (zarf) deyiimi geçen hallerde zarf olarak kabul edilir.

Şu kadar ki, zarflar için öngörülen çift mühür bulunmasına ilişkin hükümler birleşik oy pusulalarına uygulanmaz.

Sandık kurulu, and içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işlerini bitirdikten sonra, hazır bulunanlar önünde, birleşik oy pusulalarını sayar, her birinin üzerine, sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde sandık kurulunun mühürü bulunan birleşik oy pusulalarının sayısını tesbit eder. Birleşik oy pusulası kullanılmayan seçimlerde, ilçe seçim kurulu başkanından teslim alınan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mühürünü taşıyan özel zarfları sayar, her birinin üzerine sandık kurulu mühürünü basar, böylece üzerinde biri ilçe seçim kurulunun, diğeri sandık kurulunun mühürleri bulunan çift mühürlü özel zarfların sayısını tespit eder.

Sandık kurulu, bu madde gereğince yaptığı işlemleri tutanak defterine geçirip imzalar.”

86. maddesinin birinci fıkrasında; “Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.”

95. maddesinde; “Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde hazır bulunanlar sayım ve dökümü takip ederler.

Kurul, faaliyetinin selamet ve düzeni bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı, bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında (İp germek gibi) hazır bulunanların bu işlemleri takip etmelerine engel olmayacak tedbirleri alabilir.”

96. maddesinde; “Sandık, 89 uncu maddenin son fıkrası uyarınca Yüksek Seçim Kurulu tarafından başka bir süre konulmamış ise saat 17.00'den önce açılmaz. Oy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilan eder. Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 560

Bundan sonra, sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir. Netice yüksek sesle ilan edilir.

97. maddesinde; “Oy zarflarından veya birleşik oy pusulalarından kullanılmayanlar sayılır, oylarını veren seçmen sayısına eklenir ve böylece kurula teslim edilen zarf veya birleşik oy pusulaları toplamına uygun olup olmadığı tespit edilir. Kullanılmayan zarflar veya birleşik oy pusulaları bir paket halinde mühürlenir ve üzerine sayısı yazılır.

Bundan sonra, sandıktan çıkacak oy pusulalarının konmasına mahsus torbanın boş olduğu tespit edilir. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir.”

98. maddesinin bir ve ikinci fıkralarında; “Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.”

101. maddesinin birinci fıkrasının 3. numaralı bendinde; “Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,

...

birleşik oy pusulaları geçerli değildir.”

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 3. maddesinde; “Halkoyuna sunulma işlemleri, Yüksek Seçim Kurulunun yönetim ve denetiminde seçim kurullarınca yürütülür.

Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alır ve hazırlıkları yapar. Kurul, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkilidir.”

hükümleri yer almaktadır.

Bu yasal düzenlemelerin uygulamasına ilişkin 16 Nisan 2017 Pazar günü yapılacak halkoylamasının sağlıklı ve düzen içinde yürütülüp sonuçlandırılması ve yurt genelinde uygulamada birliğin sağlanması amacı ile hazırlanan ve 14/02/2017 tarihli, 29979 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yüksek Seçim Kurulunun 14/02/2017 tarihli ve 2017/97 sayılı kararı ile kabul edilen “Sandık Kurullarının Oluşumu, Görev ve Yetkilerini Gösterir 135/I sayılı Genelge”nin 43/c maddesinde de aynı uygulama kabul edilmiş ve arkasında sandık kurulu mührü olmayan birleşik oy pusulalarının geçerli olmayacağı belirtilmiştir.

Serbest ve demokratik seçim hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 No.lu Protokolün 3. maddesi ile güvence altına alınmıştır.

Ek 1 Protokol 3. madde, sadece milletvekili seçimine ilişkin seçme hakkını düzenlemekle birlikte özü itibarıyla serbest seçim hakkını önemsemekte ve koruma altına almaktadır. Zira söz konusu hak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre “gerçekten demokratik siyasal bir rejimin temel ilkelerinden biridir”. Mahkeme “aktif” ve “pasif” seçim hakkı, yani seçime oy kullanarak katılma hakkı ile seçimlerde aday olma hakkı arasında ayrıma gitmektedir. “Pasif” seçim hakları, oy kullanarak katılma hakkı olan “aktif” haklara göre daha az korunmaktadır. Oy kullanma hakkı, kişinin devlet yönetimine katılmasını sağlayan haklardandır. Bu nedenle, öğretilerde oy kullanma hakkı “katılma hakkı” olarak kabul edilmektedir.

Anayasa ve Uluslararası Sözleşmeler ile koruma altına alınan temel bir hakkın kullanılması sırasında uyulması gereken kurallara aykırı davranılması halinde, somut olayla ilgili olarak yapılacak olan değerlendirmede; hakkın özünün korunması ve normun yorumunun, gerçekleşmesi beklenen amaçla uyumlu olması gerekir.

Asıl olan temel bir hakkın korunması olup, hakkın kullanılmasına ilişkin belirlenen usul kuralları hakkın güvenli bir şekilde kullanılmasını temin eden araç niteliğindedir. Bireye tanınan hakkın güvenli şekilde kullanıldığı tespit edildiği hallerde, hakkın kullanılmasının korunmasına yönelik bir araç olan usul hükümlerinden birine aykırılığın, hakkın özünü ortadan kaldıracak şekilde yorumlanması mümkün değildir.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 560

298 sayılı Kanunun, seçim süreci ve oy verme gününe ilişkin yukarıda yer alan hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, seçimlerin güven içinde yapılması, seçmen iradesinin tam olarak belirmesi açısından aşamalı ve birden fazla kontrol mekanizması öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Seçim güvenliğinin tek bir usul işlemine bağlanmadığı, aksine birden çok mekanizmayla bu güvenliğin temininin amaçlandığı görülmektedir. Nitekim, seçimlerde kullanılan oy pusulası ve zarfların sadece Yüksek Seçim Kurulu tarafından ve filigranlı olarak üretileceği, zarfların üzerinde Yüksek Seçim Kurulu logosunun yer alacağı, zarfların ve oy pusulalarının mühürlü paketlerle ilçe seçim kurullarına ulaştırılacağı, zarfların önce ilçe seçim kurulu mührü ile mühürleneceği, yine oy pusulası ve zarflarının yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde oluşturulan sandık kurullarına mühürlü paket olarak teslim edileceği, paketlerin, beşi siyasi parti temsilcilerinden oluşan yedi kişilik sandık kurulunun huzurunda ve birlikte açılacağı, bu kurulca teslim alınan oy pusulası ve zarflarının sayısının tespitine ilişkin tutanak düzenleneceği, oy pusulalarının ve zarflarının sandık kurulunca mühürleneceği, oy verme işleminin belirlenen saatte bitmesinden sonra kullanılmayan oy pusulası ve zarflarının sayılarak tespitinin yapılacağı, sandıktaki oy zarflarının sayısının belirleneceği, kullanılan oy zarfları ile oy kullanan seçmen sayısı ve artan zarf sayısının sayılarak sağlamlasının yapılacağı, tüm bu işlemler bittikten sonra oy sayım işlemine geçileceği, oy sayımının, parti müşahitleri ve vatandaşların izlemesine olanak sağlayacak şekilde gerçekleştirileceği, sayım işlemleri tamamlandıktan sonra sandık kurulunca ıslak imzalı olarak tutanağa bağlanacağı, tutanak örneğinin sandık kurulunun siyasi partili üyelerine ve talep halinde sandık kurulunda temsil edilmeyen diğer siyasi parti müşahitlerine de verileceği ayrıntılı olarak düzenlenerek seçim güvenliği, birden çok yöntemle denetlenerek teminat altına alınmıştır.

16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleşmekte olan oy verme işlemleri sırasında, münferit de olsa bazı sandıklarda, Yüksek Seçim Kurulunca gönderilen ve sahte olarak benzerlerinin üretilmesinin engellenmesi amacıyla sandık kurullarına filigranlı olarak teslim edilen oy zarfları ve pusulalarının sandık kurullarınca mühürlenmeden seçmenlere verildiği, kullanılan oy zarfları ve pusulalarının Yüksek Seçim Kurulunca gönderilen filigranlı oy pusulası ve zarfları olduğu, oy pusulası ve zarflarının mühürlenmemesinin sandık kurulunun ihmali veya hatasından kaynaklandığı, bu sorunun yaşandığı sandıkların bağlı olduğu bazı ilçe seçim kurulları tarafından Kurulumuza şifahi olarak iletilmiştir.

Münferit de olsa bazı sandık kurullarının 298 sayılı Kanunun 77. maddesinin dördüncü fıkrasındaki görevini yapmaması, netice itibariyle yukarıda özetlenen usule uygun olarak sandık kurullarına ulaştırılan oy pusulası ve zarf kullanılmak suretiyle gerçekleşen oylamada, seçmene yüklenebilecek bir kusur olmamasına rağmen Anayasal hakkını kendisinden beklenen yükümlülüklerine uygun olarak kullanan seçmenin oyunun geçerli sayılmamasının, yönetime katılma hakkının özünü ortadan kaldıracak bir sonuç yaratacağı açıktır.

Oy kullanma işleminin; oy güvenliğini sağlamaya yönelik ve sahte oy kullanılmasını engellemek amacıyla getirilen kontrol mekanizmalarına uygun olarak, Yüksek Seçim Kurulunca üretildiğinden kuşku bulunmayan oy pusulası ve zarf kullanılarak gerçekleşmesi halinde, sandık kurulunca mühürleme işleminin yapılmaması tek başına seçmenin oyunun geçersiz sayılması için yeterli değildir. Aksine bir uygulama, bu hakkı korumak için getirilen ve araç niteliğinde olan usul kurallarından sadece birinin ihlalinin, hakkın özünü ortadan kaldıracak şekilde uygulanması sonucunu doğurur ki; bu sonuç, beklenen amaca aykırıdır.

Bu nedendir ki, Yüksek Seçim Kurulunca geçmiş yıllarda istikrarlı olarak, Yüksek Kurul tarafından gönderildiğinde şüphe bulunmayan hallerde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile seçmene kullandırılan oyların geçerli olduğu kabul edilmiştir.

Sandık seçmen listesinde yazılı herkesin oy kullanma hakkı bulunmaktadır. Anayasanın 67 ve 90/5. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 No.lu Protokolün 3. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile kullandırılan oyların geçerli kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

T.C.
YÜKSEK SEÇİM KURULU
Karar No: 560

S O N U Ç: Açıklanan nedenlerle;

1- Yüksek Seçim Kurulu tarafından gönderildiğinde şüphe bulunmayan hallerde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile kullanılan oyların geçerli kabul edilmesi gerektiğine,

2- Hata veya ihmali tespit edilen sandık kurulu başkan ve üyeleri hakkında ilgili seçim kurullarınca yasal gereğinin takdir ve ifası için suç duyurusunda bulunulması gerektiğine,

3- Karar örneğinin Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğünce www.ysk.gov.tr adresinde yayınlanmasına ve il - ilçe seçim kurulu başkanlıklarına Kurum içi elektronik posta ile iletilmesine ve Yüksek Seçim Kurulu kurumsal portalında yayımlanmasına,

16/04/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Sadi GÜVEN

Başkanvekili
Erhan ÇİFTÇİ

Üye
Zeki YİĞİT

Üye
Sadi SARIYILDIZ

Üye
Nakiddin BUĞDAY

Üye
Muharrem AKKAYA

Üye
Cengiz TOPAKTAŞ

Üye
İlhan HANAĞASI

Üye
Z.Nilgün HACİMAHMUTOĞLU

Üye
Yunus AYKIN

Üye
Kürşat HAMURCU